

بزوتنه‌وهی ژنان، داخوایه‌کانیان و شیوهی ریڅخراو بوونیان، وه‌لامیک به نابه‌رابه‌ری

جینسی

ن: په‌روانه قاسمی

و: سه‌یران ره‌حیمی

هل و مهرجی کومه‌لایه‌تی ژنان له ههر کومه‌لگایه‌ک دا نموداری هل و مهرجی گشتی و راده‌ی گه‌شه‌ی سیاسی و کومه‌لایه‌تی نه‌و کومه‌لگایه‌ نیشان د‌هدات له‌م روشه‌وه‌یه ش‌هرتی پیش‌که‌وتوویی و گه‌شه‌ی ههر کومه‌لگایه‌ک د‌ابین کردن و ده‌سته‌به‌ر کردنی ماف و نازادیه‌کانی ژنانه له په‌یوه‌ند له گه‌ل ب‌نه‌ماله‌وه بگره تا د‌ابه‌ش کردنی کاری کومه‌لایه‌تی .

به چاو‌خشان‌دنیک‌ی کورت به سهر میژوی خ‌به‌اته کومه‌لایه‌تیه‌کاندا تا نه‌و شوینه‌ی که له بیره‌وه‌ری میژو‌ودایه، نیشانی د‌هدات که ژنان به به‌رده‌وامی له د‌ژی هل و مهرجی ناله‌باری کار و ژنیانی خو‌یان خ‌به‌اتیان کرده و که‌م شو‌رش و بزوتنه‌وه هه‌یه که ژنان د‌هور و نه‌قشیک‌ی گرینگ و نه‌ساسیان تیدا نه‌گپ‌رابی. ژنانی خ‌به‌اتکار و پیاوان له د‌ژی نه‌و نی‌زامانه‌ی که چه‌وسینه‌ر و له د‌ژی خ‌ه‌لک بوون به‌رده‌وام خ‌به‌اتیان کرده.

راستیه‌که‌ی نه‌وه‌یه که به هه‌مووه د‌هور و نه‌قشه‌وه که ژنان له شورشه کومه‌لایه‌تیه‌کان تا به نی‌ستا بوویانه، له کو‌تایی نه‌و شورشان‌دا، ب‌به‌ت و گیر و گ‌رفته‌کانیان زور به که‌می چاره‌سهر کراون. شورشه بورژوایه‌کان به هو‌ی نه‌و خ‌سه‌له‌ت و نامان‌جانه‌ی که هه‌یانه، ه‌یچ کات هه‌نگاویک‌ی بو سهر به خو‌یی و رزگاری ژنان له نی‌زامی پیاوسالار و بو به د‌ه‌ست هی‌نانی مافی یه‌کسانیان له گه‌ل پیاوان هه‌لنه‌هی‌ناوه‌ته‌وه.

بزوتنه‌وه‌ی سونه‌تی کومونیس‌تی نه‌گهرچی ب‌به‌ته‌کان و گ‌رفته‌کانی کومه‌لایه‌تی ژنان گه‌لاله د‌ه‌کات وه بو رزگاری نه‌وان سی‌اسه‌ت و تئوری جیگای سهرنجی هه‌یه به‌لام له کرده‌وه‌دا به ت‌ایب‌ه‌ت د‌وای شکستی شورشی نوک‌توبر هی‌ندیک‌ د‌وای به‌ده‌سته‌وه‌گرتنی هی‌زی سیاسی له ل‌ایه‌ن ح‌یزبی کومونیس‌تی شوره‌وه‌یه‌وه، نه‌م تئوری و سی‌اسه‌تانه هی‌چکات به کرده‌وه د‌هرنه‌هاتن.

که‌وایه چونی‌ه‌تی هه‌لس و که‌وت له‌گه‌ل نازادی و رزگاری ژنان له‌کوت و به‌نده سونه‌تیه‌کان و پیکهاتنی یه‌کسانی جنسی، یه‌کیکه له ستونه ب‌نه‌ره‌تیه‌کانی شورشی کومه‌لایه‌تی که نه‌گهر سهرنجی پی نه‌دری بی شک شو‌رشه‌که شکست د‌دری.

له‌وانه‌یه بتوانن هوکاره‌کانی به ناکام نه‌گه‌یشتنی شورشی کومونیس‌تی له بواری خ‌به‌ات بو رزگاری ژنان د‌ه‌کری به نوکونومیس‌تی زال به سهر نه‌م بزوتنه‌وه‌یه بزانی که پیمان و ابی نال و گور و قه‌یرانی و هه‌لس و که‌وته کومه‌لایه‌تیه‌کانی نه له خ‌به‌اتی چینایه‌تی به‌لکو ریگه‌ی گه‌شه‌ی هی‌زه‌کانی به‌ره‌م هی‌نره‌کان و له ته‌کامولی نابووری و تکنیک‌ی کومه‌لگای د‌وای شورش د‌هوریان هه‌یه.

له ئیستا دا، بیرو بو چوونی زال به سهر بزوتنه‌وهی کۆمونیستی بابته وگیروگرفته‌کانی ژنان به بابته‌کان و گیروگرفته‌کانی سهرخانی بزانی که تازه دوی ئال و گوری ژیر خانی ئابوری کومه‌لگایه که ده‌توانین له پیناو و له‌به‌ین بردنیاں شه‌قاویک هه‌لبینینه‌وه.

به‌م شیوه‌یه به لیکداپچرانی یه‌کیک له بابته‌نه‌ره‌تیه‌کانی کومه‌لگا که په‌یوه‌ندی راسته‌وه‌خوی به‌ژیر خانی به‌ره‌م هینانه‌وه هیه وه راستی دا به به‌ره‌می دابه‌ش کردنی کار پشت ئه‌ستوره به شیوه‌ی به‌ره‌م هینانه‌وه‌ی، شورش له ناوه‌روکی میژویی و کومه‌لایه‌تیه‌که‌ی خالی کرد و به برۆی من ئه‌مه هوکاریکی ئه‌سلی شکستی شورش بوو.

له یه‌که و ته‌دا شورش کومه‌لایه‌تی به بی جیه‌ت گیری له دژی نیزای پیاوسالاری ناتوانی ده‌سه‌لاتی چینه بورژواکان تیگ بشکیینی و به جیگه‌ی ئه‌وه هه‌لس و که‌وته کومه‌لایه‌تیه پیشکه‌وتوه‌کان دابنی.

باوکسالاری و پیاوسالاری له کومه‌لگادا، له راستیدا ره‌نگدانه‌وه‌ی ده‌سه‌لاتیکی چینه‌یه‌تی دواکه‌وتوه که به سهر کومه‌لگادا زال. به شیوه‌ی گشتی زولم و سته‌م له دژی ژنان به پشت به‌ستن به خاوه‌نداریه‌تی تاکه‌که‌سی و په‌یدا بوونی چینه‌کان ده‌ستی پیکرد و له پروسه‌ی گه‌شه‌وه هه‌لدانی کومه‌لگاکان له هیندیگ قوناغدا شکل و شیوازی جوراوجوری به خویه‌وه گرتوه.

له راستیدا بزوتنه‌وه‌ی ژنان به مانای راستی و سیاسیه‌که‌ی له قوناغی سه‌رمایه‌داریدا شکلی گرت و ژنان بو گه‌یشتن به هیندیگ له داخوایه‌ سیاسی و کومه‌لایه‌تیه‌کانیاں و سپینه‌وه‌ی ئاسه‌واری نایه‌کسانیه‌کان که به زوری ژنانی چینه‌ه‌زار و که‌م داها‌ته‌کانی کومه‌لگا ده‌گرتوه، خه‌باتیاں ده‌کرد. له‌م خه‌باته‌دا ژنان له ولاته سه‌رمایه‌داریه پیشکه‌وتوه‌کاندا توانیاں هیندیگ له مافه کومه‌لایه‌تیه‌کانیاںی خویان وه ده‌ست به‌ینین، به‌لام هیشتا له بواری یه‌کسانی ته‌واو له گه‌ل پیاوان یاں به واتایه‌کیت، بو سپینه‌وه‌ی نیزای پیاوسالاری ریگایه‌کی پر فه‌راز و نشیویان له به‌رده‌م دایه. به‌لام له کومه‌لگاکانی وه‌کوو ئیران که به هوی دواکه‌وتویی و ده‌سه‌لاتی دیکتاتوره‌کان، که‌متر فه‌زایه‌ک بو خه‌باته راسته‌قینه‌کان خولقاوه، له لایه‌کی‌تره‌وه سه‌رنج نه‌دانی هیزه سیاسی‌ه‌کان به گرینگایه‌تی بابته‌کانی ژنان له خه‌بات بو ئال و گوپیکه‌ینانی سیاسی و کومه‌لایه‌تی و دیموکراتیزه کردنی هه‌ل و مه‌رجی کومه‌لایه‌تی، بزوتنه‌وه‌ی ژنان هیچ کات وه‌کو بزوتنه‌وه‌یه‌کی کومه‌لایه‌تی که هه‌ل و مه‌رجیکی تایبه‌تی و دیاریکراوی هه‌بی ئیمکانی گه‌شه‌ی نه‌بووه.

دوی به ده‌سه‌لات گه‌یشتنی کوماری ئیسلامی که به سه‌رکوت کردنی توندو هه‌مه‌لایه‌نه‌ی هیزه‌کانی پیشروه و کریکاران و زه‌حمه‌تکیشان به‌ردی بناغی دانرا، ژنان به شیوه‌یه‌کی بی سابقه له ژیر گوشار خران و له هه‌موو مافه کومه‌لایه‌تیه‌کان بی به‌ش کران. ژنان له‌م قوناغدا ده‌ستیاں دایه خه‌باتیکی ئاشکرا له دژی ده‌سه‌لاتی کوماری ئیسلامی، به‌لام هیچ جیه‌ت ریخراوبونیکیان نه‌بوو. نه‌گه‌ر چی ئه‌م خه‌باته به توندی سه‌رکوت کرا و پوژ له پوژ زیاتر ژنان له ژیر سته‌می ئیسلامی له مافی ژیا‌نی مروقیگ بی به‌ش کران، به‌لام بوونی مادی و کومه‌لایه‌تی ئه‌وان پیکریکی جیدی له به‌رانبه‌ر دریزه‌ی ده‌سه‌لاتی کوماری ئیسلامی دا.

لیږه دا دهبی و هبیری بهینینه وه که له شورشی خه لکی نیږان له سالی 1979 که بووه هوی پوخان و پرژ و بلاوی نیزامی شاهه نشاهی، هیزی گه وړه ی ژنان یه کیک له پایه بنه پره تیه کانی نهو شورشه بوو، به لام به شداری ژنان له بزوتنه وه یه دا بی نه وه ی که خواسته کانیان گه لاله بکری کوتایی پی هات و له م بواره دا ده توانین له بهر پرسیایه تی راسته و خو و ناگاهانه ی هیزه موده عیه کانی چه پ و کومونیسست قسه بکهین.

زوری هی نه م هیژانه که ده بوايه ناله لگری خه باته کومه لایه تیه کانی ژنان بن، خویان وینه یه کی ناروشنیان له نه قش و گرینگی نازادی ژنان له پوهندی شورشی کومه لایه تی و دیموکراتیزه کردنی هه ل و مهرجی کومه لگایان بوو و به داخوه هیشتا نه م بوچوونه له باقی نه م په وتانه دریزه به حیه تی خوی ده دات.

به شیکی بهر بلاو له هیزه کانی موده ی کومونیزم خوازیاری به رابه ری نیوان ژن و پیاوان، به لام نه م به رابه ری به پیکه اتنی شورشیکی کومه لایه تیه وه گری دهن و به پیویستی نازانن خه باتیکی دیاریکراو بو بابه ته کانی ژنان و هری بحری. له حالیکدا که دروست به پیچه وانوه، پیکه اتنی شورشی کومه لایه تی له وان له به سته ری خه بات بو به رابه ری ژنان له گه ل پیاوان و رزگاری نه وان له کوت و بهندی کومه لگای چینایه تی و سولته ی سیاسی و کومه لایه تی، بورژوازی هه لده پیچری.

له به رانه بر نه م چه واشه کاریانه دا، چه واشه کارییکی تر که به دریزایی سالانیکه سیبه ری خسته ته سه ر بزوتنه وه ی ژنان و کوسپی خسنوه ته سه ر ریگه یان له جیهه ت نال و گور پیکه یانی کومه لگه دا و هه ر وها ریگر بووه له به رده م پیکه اتنی به رابه ری ژنان و پیاوان.

هیندیک له ره وته کان نوسوله ن نازادی و رزگاری ژنان له خه باتی چینایه تی له دژی نیزامی ده سه لاتی سه رمایه داری نابیننه وه، به م جوړه بزوتنه وه ی ژنان له گه ل چین و تویرزه کومه لایه تیه کانی تر که نه وانیش به رزه وه ندییکی میژوی دیاریکراویان له روخاندنی نیزامی سه رمایه داری هیه، بی به ش ده کرین. چون دهبی که ئیده عای نازادی و رزگاری بو ژنان بکری به لام له خه باتی چینایه تیدا له دژی سه رمایه داری که هوکاری سه ره کی نابه رابه ری و هه لوار دنه سه باره ت به ژنان و پیاوان، خو ببویری.

به م شیوه یه قسه و یاس له پیش هه ر مه رچیکدا له سه ر به ده سته یانی جیگا و شوینی راسته قینه ی بزوتنه وه ی ژنان له پوهندی نال و گوری بنه ره تی کومه لگایه که وه کوو به شیکی له هه موو کومه لگه له نارادایه و به م شیوه یه خاوه نی په یوه ندی و په یوه ست بوونی خه باتگه لیکي به نامانجه به هیزی چینیک که به شانازیوه ریبه رایه تی و توانای نال و گور پیکه یانی په یوه ندیه کومه لایه تیه کانی هیه. نه وه به و مانایه نییه که بو بزوتنه وه ی ژنان له خه باتی چینایه تی له دژی نیزامی ده سه لاتدار تایبه تمه ندی سیاسی و کومه لایه تی نییه وه هه روه ها نابی له بیریشی بکهین که ژنانی کریکار و زه حمه تکیش له چه رخی به ره م هینان و دابه ش کردنی کاری کومه لایه تی نه ته نیا له لایه ن بورژوایه وه ده چه وسینه وه، به لکوو له بنه ماله سونه تیه کان و له په یوه ندی له گه ل کاری نیو مالیش نه و بارودوخه یان هه ر هیه. نه م هه ل و مهرجه ناله باره که نه ته نیا له دابه ش کردنی کاری ماله وه و ئیداره، کارو باری بنه ماله و به ره م و به ره م هینانه وه ده کاته وه، به لکوو له نه حزب و گروه کومه لایه تیه کانیش که خوازیاری تیک

هه‌لپچرانی نیزامی سه‌رمایه‌داری و رزگاربوونیان له ده‌سه‌لاتی چینایه‌تین، ئەوانیش له شکل و شیوازی جوراوجور درێژه به‌ه‌یاتی خۆیان د‌ه‌ه‌ن.

ئەحزاب و گروپه‌ سیاسی‌ه‌کان خۆیان وه‌کوو پیکهاته کۆمه‌لایه‌تیه‌کان له ژێر کاریگه‌ری په‌یوه‌ندیه‌ کۆمه‌لایه‌تیه‌کانی زال دان و له‌ نیو خۆیاندا ده‌سه‌لاتی پیاو سالاری که له پیکهاته کۆمه‌لایه‌تی و سیاسی‌ه‌کانی کۆمه‌لگای چینایه‌تیدا جیگا و شوینیکی تایبه‌تیان هه‌یه، بازتاب ده‌کن که هه‌لبه‌ت ئەم بازتابه به‌ نیسبه‌ت قولایه‌که‌ی و نه‌یارییان له گه‌ل ئیدئۆلۆژی نیزامی سه‌رمایه‌داری زۆر لاوازه، به‌لام به‌ هه‌ر شیوه‌یه‌ک بووه له هه‌موو بواره‌کانی فه‌ره‌نگ و باره‌ینانه‌وه بگه‌ر هه‌تا پروسه‌ی به‌ره‌م و به‌ره‌مه‌ینانه‌وه پیداو‌یسته‌کانی مادی ژیان پیداکری ده‌کات و له‌ ناراشدایه.

له‌ یه‌ک و ته‌دا، تایبه‌تمه‌ندی بزوتنه‌وه‌ی ژنان یان فی‌مینیزمی شورشگێرانه له‌وه‌ دایه که له‌ لایه‌که‌وه له گه‌ل نیزامی ده‌سه‌لاتداری سه‌رمایه‌داری بۆ ئال و گۆر پیکه‌ینان له په‌یوه‌ندیه‌ کۆمه‌لایه‌تیه‌کان ده‌سته‌ویه‌خه‌یه و له‌ لایه‌کی‌تره‌وه له‌ دژی ته‌واوی بۆ چونه‌ پیاو‌سالاریه‌کان له ته‌واوی شئوونی کۆمه‌لگا خه‌بات ده‌کات. ئەم دوو خه‌باته به‌لام به‌ هۆی تایبه‌تمه‌ندیه‌کانی خۆیه‌وه نه‌ له‌ دژایه‌تی له گه‌ل یه‌ک‌تران و نه‌ له‌ گۆره‌پانه جیاوازه‌کان به‌ ئاکام ده‌گن، به‌لکو توخمی پیاو‌یست بۆ ئازادی و رزگاری کومه‌لگا له ژێر سته‌م و سولته‌ی چینایه‌تیدایه. دروست نه‌دیتنی ئەم راستیه بوو که له خه‌باتی چینایه‌تی جیا بووه‌وه و له ئاکامدا ریگه چاره دیتنه‌وه بۆ بابه‌ته‌کانی ژنان به‌ داها‌توویه‌کی نادیار سپێردرا که هه‌یج کات پێی نه‌گه‌یشته.

ئەم بابه‌ته ته‌نیا یارمه‌تی ده‌ری ریگه‌چاره دیتنه‌وه‌ی بابه‌ته‌کانی ژنان له کۆمه‌لگای دوا‌ی شورش نه‌بوو، به‌لکوو یه‌کیک له هۆکاره‌ گرینگ و کاریگه‌ره‌کانی ناکامی شورشی کۆمه‌لایه‌تیش بوو. به‌م شیوه‌یه، ده‌می تیزژی شمشیری خه‌باتی ژنان پ‌رووی له پیاوان نییه، به‌لکوو ژنان و پیاوان، به‌ تایبه‌ت له‌و جیگه‌ی که خه‌بات ما‌هییه‌تی چینایه‌تی په‌یدا کردووه، هه‌ر دوو لا وه‌کوو به‌شی‌ک له خه‌باتی چینایه‌تی ته‌واو که‌ری یه‌ک‌ترن و سه‌ر که‌وتنیان به‌ سه‌ر نیزامی سه‌رمایه‌داری‌دا به‌ بێ خه‌باتی هاوبه‌شیان ئیمکانی نییه. بورژوازی دروست به‌ سوئیس‌تفاده له‌ تایبه‌تمه‌ندیه‌کانی بزوتنه‌وه‌ی ژنانه که تیده‌کو‌شی ئەو له خه‌بات چینایه‌تی جیا بکاته‌وه تا له ریگه‌ی لیکدا پچرانی توخمه سه‌ره‌کیه‌کان خه‌بات له‌ دژی سه‌رمایه‌داری، درێژه به‌ه‌یاتی خۆی بدا.

دروست به‌ روانگه‌یه‌کی واوه‌یه که من چاو له‌ چونه‌تی ریکخستنی خه‌باتی ژنان ده‌که‌م. ئەم ریکخستنه که ده‌توانی له‌ بواره جیاوازه‌کاندا و پروسه جوراوجوره‌کان و پروسه جیاوازه‌کانی خه‌بات شکل و شیوازی‌تری به‌ خۆیه‌وه بگری. ئەگه‌ر بیه‌ه‌وی به‌ راستی له‌ پیناو له‌ له‌نیو‌بردنی نیزامی پیاوسالار هه‌نگاو هه‌لبگری، ریگه‌یه‌کی بیجگه له جیهه‌ت گرتنی چینایه‌تی له‌ دژی نیزامی سه‌رمایه‌داری نییه. له‌و جیگایه‌وه که ده‌توانی وه‌کوو به‌شی‌کی جیایی هه‌لنه‌گر له خه‌باتی چینایه‌تی پرولتاریا و زه‌حمه‌ت‌کێشانی‌تر بۆ بونیاد نانی کۆمه‌لگایه‌کی نوی و ئازاد له هه‌ر جوهره‌ کو‌ت و به‌ندیکی کۆمه‌لایه‌تی گه‌ل‌ه‌ بکری‌ت.